

CO JE LACINÉ... ...A CO DRAHÉ

Samozřejmě, že hodnota divadelní inscenace se nedá měřit kvantitou materiálu nanošeného na scénu, množstvím herců, loutek či písniček, délkou zkoušení ani představení, nýbrž jen a jen zážitkem, který poskytuje. Což je věc těžko vyčíslitelná. Dají se však vyčíslit alespoň věčné náklady na představení.

Počítejme spolu - není to tak složité.

Průměrný měsíční plat v roce 2004 byl 18.035 Kč.

Rok měl 254 pracovních dní.

Má-li si divadelní tvůrce - vesměs vysokoškolsky vzdělaný - vydělat průměrnou mzdu, pokrývající i dvacetidenní dovolenou, vychází jeden jeho pracovní den na 925 Kč, hodina na 115 Kč.

Nač přijde jedna inscenace?

Máme-li mít co hrát, musí někdo pilně a vytrvale číst, hledat a najít vhodnou předlohu a napsat scénář. Obojí se velmi těžko „normuje“; jistým vodítkem by mohlo být, že dramaturg statutárního divadla v plném úvazku dostává roční plat za přípravu čtyř, nejvýš šesti inscenací - a to většinou sám nepíše text, nýbrž na něm jen spolupracuje s autorem, či jej upravuje. Dejme tomu, že náš **dramaturg**-autor bude šikovný a dokáže pročíst potřebné desítky potenciálních předloh, vybrat tu pravou, vymyslet její dramaturgickou koncepci a napsat scénář v součtu za 5 týdnů = 25 pracovních dní (a vzdá se mzdy za občasnou přítomnost na zkouškách, dodatečné úpravy a spolupráci na programu a jiných tiskovinách). Při svrchu zmíněných průměrných 925 Kč na den si tedy zaslouží

23.125,-

Režisér musí promyslet a vymyslet koncepci celé inscenace. Je-li poctivý, zabere mu to řádově týdny, ba měsíce (v statutárních divadlech pobírá celoroční plat zpravidla za čtyři inscenace = za 1 inscenaci zhruba 3 měsíční platy). Náš režisér bude neobyčejně rychlý a vymyslí celou režijní koncepci za týden (je to rekordman) a s šesti týdny strávenými na zkouškách tedy dostane za 35 pracovních dní mzdově průměrných

32.375,-

Dejme tomu, že máme v inscenaci 20 **loutek**. Rozhlédnete-li se po Karlově mostě či pražských krámcích, zjistíte, že jedna - ve velkých sériích vyráběná, často do formy odlévaná či vtačovaná - loutka přijde na nějaké tři, čtyři tisíce. Máme hodného, spřáteleného scénografa a řezbáře, takže si za návrhy, materiál i výrobu (řezbování, technologii, kostýmy loutek) dvaceti originálů pětačtyřicetimetrových loutek řekne jen

70.000,-

K tomu připočítejte **scénu** - v konkrétním případě, který mám na mysli dvě speciální bedny 100x100x33 cm, kruhovou desku o průměru 122 cm

DIVADLO
Jaro '05
PRO DĚTI

osámovanou železným L profilem, kolem ní otočný prsteneček o průměru 244 cm, dvě třímetrové tyče o průměru 7 cm s kováním, jedenáct plošných dřevěných domků o ploše po 1 m², deset dalších rekvizit, pár drobností, o kostýmech herců a amortizované kytaře nemluvě. Včetně návrhu, materiálu a výroby vyjde nějakých **20.000,-**

K napsání **hudby** je třeba talent - a krom toho rovněž čas a tudíž peníze. Náš průměrně placený skladatel našťastí sype melodie z rukávu, takže je s šesti dobrými písničkami hotov za nějakých dvanáct pracovních dní (ale neříkejte mu to - ten by vás hnal, kdybyste mu chtěli komponování měřit na hodiny - za rok by pak musel vyprodukovat 127 písní!) - a tak mu náleží **11.100,-**

A pak jsou tu **zkoušky**. V průměru se počítá s šesti týdny, to jest dvakrát třiceti pracovními dny, neb (kromě režiséra, jehož jsme už započítali) má nezávislá skupina, již jsme si vzali za příklad, dva herce. Při celostátním průměrném platu to činí **55.500,-**

Sečteno a podtrženo: **PŘÍPRAVA INSCENACE** přijde na **212.100,-**

A to celou dobu mluvíme o průměrném platu, v kterém jsou započítány nekvalifikované či nepříliš kvalifikované uklízečky, kopáči, zedníci, výhybkáři, šoféři... Nebereme v úvahu, že většina z tvůrců jsou vysokoškolsky vzdělaní lidé, nezapočítáváme to, že jde o originální uměleckou tvůrčí práci vyžadující jedinečný talent, osobitý přístup a vesměs i letité zkušenosti.

Nájemné za malou zkušebníčku a skládeček (dohromady nějakých 4x4 m) i s **elektřinou, vytápěním, vodným a stočným**... přijde onen soubor na 2.500 Kč měsíčně (nedávnou nabídku majitele přízemní jen dveřmi osvětlované špeluňky za 10.000 Kč bez čehokoli dalšího za 10.000 Kč s díky odmítl) - což čítá ročně **30.000,-**

K tomu musíme připočítat roční náklady na

telefon a internet **24.000,-**

www stránky a doménu **1.500,-**

tisk **1.000,-**

poštovné **1.000,-**

inzerce **3.000,-**

administrativně manažerské práce (telefonování, objednávání, smlouvy, vyúčtování...) - čemuž oba herci věnují každý den po jedné hodině zbývajících do osmi pracovních hodin a po čtyřech dnech, zbývajících do 254 pracovních dní - v součtu 464 hodin ročně, tedy **53.360,-**

Budme velkorysí a vynechme nějaký ten „spotřební materiál“ (svíčky, potraviny, balónky... - tedy to, co se během představení nenávratně zlikviduje) i to, co je nutné opravit či koupit nově, když se čas od času něco rozbije. I tak v součtu přibude na **PROVOZNÍCH NÁKLADĚCH** dalších **113.860,-**

PŘÍPRAVA INSCENACE A PROVOZNÍ NÁKLADY tedy vyjdou na **325.960,-**

Ze zmíněných 254 dnů vychází 42 pracovních dnů na letní prázdniny (což nebývá pro divadelníky dovolená, nýbrž hlavní čas k přípravě dalších premiér), 8 pracovních dní na dobu mezi Štědrým dnem a Třemi králi, 1 den pololetních, 2 dni velikonočních a 1 den podzimních prázdnin - v kterýchžto dnech si divadla pro děti takofka „neškrtnou“. Zbývá rovných 200 hracích dní.

Reknete si, proč tedy nehrát dvakrát denně. Necháme-li stranou, že při *plném* výkonu je to na hranici možností zodpovědného herce, je tu ještě několik objektivních

zádrhelů: Školy a školky nebývají tak početné, aby si mohly dovolit uspořádat (ať už u sebe nebo v kulturním středisku) dvě představení na jednom místě, a při přejezdu a s ním spojeném bourání a novém stavění se vloudí nějaká ta hodina navíc. A školy a zejména školky mají přesný rozvrh vázaný na vyučovací hodiny, obědy a spaní po něm, vycházky, vyzvedávání dětí rodiči..., v kterémžto rozvrhu moc prostoru nezbyvá. O odpolední představení pro družiny je zájem mizivý, odpolední představení pro veřejnost ve všední den kulturní střediska, domy atd. neriskují, neb tuší, že děti i jejich rodiče mívají odpoledne zadané až do samého podvečera... a pak už chtějí sedět u televize. Podaří-li se tedy někdy „dvoják“, bývá to na úkor jiného dne, který se nepovede zaplnit vůbec.

Vyděme však z idealistické představy, že našemu souboru se podaří sehnat zájemce o představení na každý z oněch 200 dní. A vynechme přitom také existenci pořadatelů, kteří týden či den před vystoupením oznámí, že z těch či oněch důvodů představení odpadá, aniž je trápí, že jste na takto zadaný termín již někoho odmítli a náhradu samozřejmě narychlo neseženete, ani to, že na zrušené představení byly třeba vázány další akce.

Statutární divadla pro děti dotovaná městy několika desítkami miliónů ročně vytvářejí 4 premiéry za sezónu a na repertoáru pak drží kolem 15 titulů. U malé nezávislé skupiny je možné udělat jednu, za zvlášť příznivých okolností dvě premiéry ročně a repertoár čítá 7-9 titulů. Teoreticky vzato lze mít jedinou inscenaci a hrát ji „denně“, tedy dvěstěkrát za rok - což hercům ovšem nelze závidět. Budeme-li mít inscenaci pět, měli bychom každou z nich hrát ročně v průměru 40 x, bude-li inscenací deset vychází nám na každou 20 repríz ročně (dvě měsíčně) - což je minimum, pod nímž už hrozí, že každé představení bude spíše vzpomínkovou slavností a začíná být nutné „oprašovací“ přezkušování - optimální repertoár souboru o jedné skupině je do deseti titulů. Buď jak buď doba hraní jednoho titulu i množství jeho repríz má také svou (těžko zobecnitelnou) hranici psychologické únosnosti pro herce - a naráží i na „nasycenost trhu“. Předpokládejme, že průměr by měl být oněch 200 repríz na titul - což je počet představení, v nichž by se měly náklady do inscenace vložené zaplatit.

Rozdělíme-li alikvotně souhrnných 325.960 Kč za přípravu inscenace a provozní náklady na 200 repríz, vychází na jedno představení fixní obnos **1.630,-**

Pak teprve začínají částky vztahující se ke každému jednotlivému představení:

nakládání	0,5 hodiny
průměrná cesta	1 hodina
skládání a stavba scény	1 hodina
rezerva před předst.	0,5 hodiny
představení	1 hodina
rezerva po předst.	0,5 hodiny
bourání a nakládání	1 hodina
průměrná cesta zpět	1 hodina
vykládání	0,5 hodiny
Celkem	7 hodin, což v relacích „průměrné mzdy“ čítá u dvou lidí

1.610,-

V součtu alikvotu fixních (příprava inscenace a provozní náklady) + variabilních nákladů (představení) vychází na 1 představení při 200 reprízách **3.240,-**

Nabízí-li nám někdo představení za 700 či 1000 korun, měli bychom zapřemýšlet, co ta sleva stojí. Neboť stojí-li někdo míň, musí na něčem ušetřit: na množství či na kvalitě něčeho v inscenaci, na výkonu v představení... Musí něco krátit a zkrátit: výpravu, hudbu, dramaturgicko režijní přípravu, zkoušení, námahu... Ale je také možné, že má na kontě či v cenných papírech tolik, že divadlo je pro něj jen zdrojem kapesného. Dělá ho poloamatérsky a hlavní zdroj jeho obživy leží jinde. Nebo umí žít za pět za šest tisíc měsíčně. Jste-li ovšem tak bohatí, že si můžete dovolit kupovat laciné zboží, neváhejte a berte! Ostatně i auto lze koupit na vrakovišti za pět set, v bazaru za pět či padesát tisíc, nebo u značkového prodejce za pět set tisíc, případně pět milionů. A je na vás, abyste posoudili, s kterým je větší naděje dostat se spíš k cíli než do nemocnice, získat víc užítka než škody.

Myslí-li si někdo, že na divadle pro děti se dá zbohatnout, neví o čem mluví. Na divadle vůbec - ať pro děti či pro dospělé zbohatne jen pár z obrazovky mediálně známých hvězd show-byznysu, za které ovšem zaplatí pořadatel řádově desítky tisíc a divák stovky korun. A nenechme se mýlit cenami v statutárních divadlech. Ta jsou městy dotována řádově desítkami milionů (část vstupenek jsme si tedy předplatili v daních) a proto mohou jejich dumpingové ceny být nižší. (Jedete-li do takového divadla, musíte ale obvykle počítat s dalšími výdaji za dopravu - a konečný finanční výsledek bývá stejný.) U nezávislých skupin to tak samozřejmě není: mohou dostat něco v podobě grantů - ale nemusí. A jak to chodívá lze pozorovat na právě probíhající aféře pražské grantové politiky, kdy jeden subjekt (shodou okolností vlastněný celopražským i obvodním zastupitelem) dostává desítky milionů a na jiné nezbude ani pár tisíc.

Málokterému dospělému přijde divné dát 100-150 korun za vstupenku do kina či na výstavu, 200-600 korun za divadlo (nebo také několikrát víc), bezmála každé dítě chroustá cestou ze školy bramborové lupínky (po česku Chipsy) za 25 Kč a zapíjí je Coca-colou za 20 Kč, než si na nedaleké pouti dopřeje 3 minuty jízdy tu na autodromu (30 Kč), tu na řetízkovém kolotoči (25 Kč), tu na horské dráze (30 Kč). Ale dát na vstupenku pro dítě 30 či 50 korun je nepředstavitelné. V čem je ten rozdíl mezi dospělým a dítětem, mezi „potravou“ těla a potravou ducha, mezi kolotočářským povyražením a divadelním zážitkem? Co je laciné a co drahé?

3.000 korun znamená při sto padesáti dětech vstupné 20 Kč, při sto dětech 30 Kč, při padesáti dětech 60 Kč. Že je to moc? Že pro děti by měla být vstupenka za korunu či zadarmo! Proč ne?! Opravdu bychom měli udělat, co můžeme, aby se co nejvíc dětí mohlo co nejčastěji setkat s co nejlepším divadlem. Žel, pekař na rohu to nechápe a nechce dávat chleba za korunu ani zadarmo a švec odnaproti jakbysmet.

Luděk Richter

RSB, S RUČENÍM OMEZENÝM

BRIAN JACQUES

Povídka z knihy *Sedm strašidelných příběhů* dramatizovala Irena Konývková

Při hře na nástroje se opakují první věty.

Sbor: Vzmuž se, synu,

Kluci: dva roky není věčnost.

Do toho jde text, děti jsou ve špalíru, Jonathan prochází, děti hrají i na nástroje.

Dívky: Do Asie s námi jet nemůžeš.
Jsou tam stále nějaké nepokoje.
Vzmuž se, synu!

Kluci: Děti tam nesmí. A pro nás s maminkou je ta práce opravdu důležitá.

Dívky: Uvidíš, že si tetu Helen a strýce Freda oblíbíš. A nějakého kamaráda si také určitě brzy najdeš.

Kluci: Mimoto se ti naskytne příležitost získat patřičné vzdělání.

Dívky: Na střední škole Svatého Michaela studoval již tvůj pradědeček.

Kluci: Na, tuto čepici nosil už on ke stejnokroji.

Dívky: Říkával, že mu pomáhala v nesnázích.

Kluci: Byl to vynikající student, který navíc všem pomáhal. Ať dosáhneš takových výsledků jako on

Dívky: Snad si nějakého kamaráda najdeš.

Píseň: /:Vzmuž se synu
na škole svatého Michaela

Jonathan prohlíží čepici, rozmýšlí se
patřičné vzdělání získáš

strčí čepici do tašky

vzmuž se, synu

vzmuž se, synu

Na škole svatého Michaela

studoval již tvůj pradědeček:/

Tak vzmuž se!

Při písni se postupně špalír roztahuje až v řadu uprostřed děti vytvoří mezeru - dveře. RSB se objeví, Sbor opatrně vchází a platí, či se schovává, Jonathan chce vejít.

Binghamová: Jméno?!

Jonathan: Jonathan.

Robbins: Jonathan, a jak dál?

Jonathan: Jonathan Coleman.

Binghamová: Tak teda Jonatán a Coal man, jo? To je jako to zimní jabko a uhlíř...
No, jabka nejíme a uhlíře tady zrovna nepotřebujem.

Smith: O přestávce za boudou na školním dvoře. Jasný?!

Robbins: O přestávce, uhlíři!

Ředitel *přeruší Robinsna:*

Vítám tě, hochu.

Na praktikáblech se objeví boty, trojice se ukloní směrem k botám a odejde. Jonathan se též ukloní.

Máš štěstí, že ses dostal na takovou školu,

Na druhé straně na praktikáblu se objeví dámské boty.

Sekretářka: Jméno... Jonathán Coleman,

Ředitel: jako je Svatý Michael.

Sekretářka: Adresa příbuzných, s nimiž by se mohla škola v případě potřeby spojit.
Egintsrouth 21...

Ředitel: Doufám, že si povedeš jako tvůj pradědeček,

Sekretářka: Co nemoci, máš nějaké nemoci... nemoci nemá.

Ředitel: jehož jméno Jonathan Coleman - á měl stejné jméno jako ty Jonathane,
bylo zveřejněno v aule zlatým písmem. Dodnes o něm kolují
až neskutečné příběhy.

Ředitel: Jak zachránil Mary... Nebo jak se mu podařilo objevit... Nebo jak...
Paní sekretářka s tebou vše sepíše.

odchází

Sekretářky: Můžeš do třídy.

odcházejí boty

Ředitel: Můžeš do třídy, hochu.

boty odcházejí

Předehra

Děti vycházejí, hrají přestávku. Jonathan celou dobu zpívá pokouší se navázat kontakt s dětmi – nedaří se mu to.

Jonathán: Všichni jsou stejný
všichni maj své
kamkoliv vejdu
tak neochotně

vezmou kluka
jako jsem já
přijmout kluka
to potrvá

Sbor štronzo

Jonathan: mít tak kamaráda, kamaráda jednoho

vyndává si čepici

co poradí ti, pomůže ti nemnoho
vytáhne tě z bryndy nebo podpoří
když zas někdo vedle tebe magoří
mít tak kamaráda, kamaráda jednoho.

Prohlíží a nasadí si čepici. Kluk projde, přeruší situaci.

Smith: Prošvihnuls o přestávce rande, uhlíří?!
cpě ho do uličky
Máš snad krátkou paměť.

Binghamová a Robbins jdou za nim, dají povel k přestavbě ost. dětem - některé utečou, jiné staví

Jonathan: Byl jsem u ředitele a taky v kanceláři.

Smith: Za boudou na školním dvoře. Hned.

Děti se dostaví na dvůr a schovají se za zed'. Kate je donucena zpívat. Jonathan jde za Smithem, chce utéct.

Smith: Kampak máš namířeno, uhlíří? Chceš mít zpoždění. Slečna Binghamová nemá ráda, když uhlíří chodí pozdě. Ani pan Robbins. A pokud jde o pana Smitha, sám můžeš poznat, jak se mi to zamlouvá.

Na scéně zůstává Binghamová, Robbins a Kate.

Stůj tady v pozoru, s tebou si to vyřídíme za moment.

Kate dozpívá koledu - Ó zbav nás ďáblový moci.

Smith: Takže ty pořád ještě neplatíš!

Kate: Slečno Binghamová, už můžu jít?

Bing: Budiž, koledníčku, záleží na tobě, tak zítra ve stejnou dobu.

Robbins: Zazpíváš mi tu o svatým Václavovi. Ta je moje oblíbená.

Kate odchází, ale zastaví se, dívá se na Jonathana.

Bing.: A teď ty uhlíří. Jsem slečna Charlotte Binghamová. Tohle je pan...

Robbins: ...Geoffrey Robbins .

Bing.: A ten pán co tě přesvědčil, abys sem přišel, to je...

Smith: ...pan Malcolm Smith.

Bing: Jsme zavedená školní pojišťovna.

Robbins: Robbins...

Smith: Smith...

Binghamová: Binghamová...

RSB: ...s ručením omezeným.

Robbins: Je to moc jednoduchý, fakticky. Padesát pencí denně a jseš pojištěnej proti otravování a sekýrování od všech žáků Svatýho Míši.

Smith: Zvlášť od nás.
Jonathan: Ale já peníze nemám.
Robbins: A co prachy na oběd.
Jonathan: Jím u tety a strejdy.
Robbins: Tak na autobus.
Jonathan: Bydlím kousek, chodím pěšky.
Smith: To si teda v pěkným průšvih, uhlíř.
Binghamová: A kouří strejček s tetičkou?! Cigára by byly stejně dobrý jako prachy.
Jonathan: Nekouří, ani jeden z nich.
Binghamová: Ani jeden z nich, slečno Binghamová!
Jonathan: Ani jeden z nich, slečno Binghamová.
Bing. To je lepší. No, pane Smithi a Robinsi, co s tímhle hrozným tvorečkem uděláme, než se rozhodne zaplatit?
Robbins: Je to uhlíř ne? A uhlíř má vždycky špinavej ksicht, nemám pravdu?
Robbins a Smith ušpiní Jonathan a se smíchem odejdou.
Smith: Tak zítra, uhlíř. Prachy nebo cigára. Jasný?

Hudba

Děti vylézají ze schovek, odcházejí domů, někteří se posmívají. Dívka 1 jde za Kate, nese jí tašku.

Dívka1: Tak jdeme.

Kate se vrátí

Kate: Nechceš pomoct?

Děti vylézají zpoza scény, reagují.

Jonathan: To je dobrý, já to zvládnou sám, dík.

Poslouchají, nebo rovnou odejdou - každý dle svého.

Kate: Jmenuji se Kate Carrollová.

Jonathan: Jonathan Coleman. Jsou ti tři pořád takoví?

Kate: Jsou. Smůla je, že se jim nemá kdo postavit na odpor.

Jonathan: Proč je někdo nenahlásí řediteli?

Kate: To už tady bylo. Škola svatého Michaela si přece nemůže dovolit, aby její jméno pošpinili žáci, kteří jen tak výstředně žertují.

Jonathan: A proč ty neplatíš?

Kate: Jsem na tom stejně jako ty, nemám z čeho. Snad je brzy omrzím.

Dívka1: Kate! Kde jsi? Tak pojď.

Kate: Já už musím letět. Tak čau.

Odbíhá.

Jonathan: Čau.

Utírá si obličej vyndá čepici z tašky, prohlíží.

mít tak kamaráda, kamaráda jednoho

co poradí ti, pomůže ti nemnoho

Nasadí si čepici - objeví se za ním Kluk, usmívá se.

Jonathan: Ahoj, já se jmenuju Jonathan....a ty?

Kluk po něm opakuje pohyb.

Jonathan: Do jaký chodíš třídy?

Hrajou si chvíli na zrcadlo. Jonathan je zpočátku našťvaný, že mu Kluk neodpovídá, pak se mu začne hra líbit. Kluk se usmívá, rozeběhne se do diváků. Jonathan jde mezi diváky, hledá Kluka, projde za diváky a vejde druhým koridorem.

Jonathan: Mohli bychom spolu kamarádit. Taky tě nenechá RSB v klidu, nebo snad platíš? Počkej! Mohli bychom se dát dohromady, Kate taky bude pro. Mám tě.

Chytne někoho jiného.

Kluk 1: Co blbneš?! Proč mi to bereš?

Jonathan: Promiň, já jsem myslel, že je to...

Jonathan přijímá hru a schová se též, kluk vychází, hledá Jonathana, ten na něj vybařne a kluk uteče. Jonathan si sundává čepici a volá.

Jonathan: Tak počkej!

Další den

Děti zpívají: Na škole svatého Michaela,
patřičné vzdělání získáš

Na škole svatého Michaela, studoval již tvůj pradědeček.

Jonathan přichází, čepici má v tašce, RSB přicházejí z té samé strany.

RSB: Uhlíř, vo přestávce za boudou!

Děti přicházejí ze všech stran, dojdou, vytváří školu, uprostřed se objeví boty - učitelka.

Učitelka: Elisabeth měla 40 známek, 12 půjčila Johnovi, od Pítra dostala 4x méně než dala Johnovi a od Mari 3x více než od Pítra, kolik má nyní Elisabeth známek?

Předehra „Panna Emanuela“

Děti - přestávka ve škole. Kate se otočí dopředu, vyjde před praktikáby a začne zpívat. RSB se strkají.

Smith: Uhlíři, seš na řadě. Máš prachy?

Jonathan kývne, že ne, Smith ho ušpiní.

Objeví se pánské boty.

Učitel: Ták.

RSB „zalezou“ do lavic.

Učitel: Budeme pokračovat v dalších Héraklových činech. Po jeho zápasu se lvem a boji s Amazonkami se dnes řekneme o jeho cestě na Olymp.

Předehra „Vítej nám narozený“

Děť - přestávka ve škole. Kate vystupuje z davu, připravena ke zpěvu. Robbins ji zarazí.

Robbins: Ledaže bys radši zaplatila. Počkej. Čtyři tejdny a čtyři dny školy. To dělá dvanáct liber.

Kate: Radši zazpívám
začne zpívat „Vítej nám narozený“

Robbins je zklamaný, že chce zase zpívat, strká do Kate.

Robbins: Tak zpívej, zpívej, pořádně, zpívej!

Jonathan už nemůže vydržet to, jak Robbins do Kate strká, začne tedy schválně nahlas zpívat s ní. RSB to našťve, odstrčí Kate a vrhnou se na Jonathana.

Smith: Vo co Uhlíř, žes zase nepřítáhs prachy! Tak to zase budeš mít zasviněnej ksicht.

Ukáže na zem, chce po něm, aby se ušpinil sám.
Tak dělej!

Jonathan nechce.

Smith: Tak jak dlouho mám čekat?!

Hudba

Jonathan si nandá čepici, chce začít, po chvíli zahlédne Kluka, který se objevuje nad paravanem, pomáhá mu, rozesmívá ho a posupně spolu „blbnou“ a smějou se.

Jonathan

a Kluk: Pam... Dam... Dam...
hra na zrcadla – oba se špiní
túdýdádý...

Děti, hlavně kluci se tomu smějí. RSB nechápu, našťvou se, rozeženou čumily.

Rob.: Co s ním je?

Smith: Není hošík nějaký drzý?!
Chce se vrhnout na Jonathana.

Binghamová: Jdeme. Kašlem na toho cvoka.

Zarazí Smitha. Jonathan radostně vyhodí čepici do vzduchu. Kluk zmizí za paravanem. Kluci, kteří neuteklí, vycházejí, obdivují Jonathana. Jonathan má své obdivovatele, Kate zůstává osamocena. Jonathan se po ní otočí, vrací se k ní.

Jonathan: Kate, tak pojď už!

Kate: Jonathane
Chtěla by mu poděkovat, že jí pomohl.

Jonathan: Viděla jsi toho mého kamaráda?
Plný vítězství si jí nevšímá.

Kate: Jakého kamaráda? Kde?
Nechápe.

Jonathan: No, přece tam. Tys ho neviděla?

Kate: Já jsem si myslela, že já jsem tvůj...

Jonathan: Když on je kluk, víš?

Kate: Je pozdě. Musím jít.
Naštvaně a nešťastně odchází.

Jonat.: Kate, já to tak nemyslel. Kate, já jsem to tak nemyslel!
Strčí čepici do tašky a jde.

Další den - cesta do školy

Sbor zpívá píseň Na škole sv. Michaela, děti přichází do školy, RSB jdou první a blbnou. Kluk jako Jonathan vychází ze školy, dokud si nesundá čepici, tak si ho RSB nevšimnou, po sundání jim dává dopis, baví se, pak hned zase čepici oblékne a přejde jinam. RSB ho hledají, on si opět sundá čepici všimnou si ho a jdou za ním. Než k němu dojdou, opět si ji oblékne a odchází. RSB nad tím mávnou rukou. Sbor vychází, baví se.

Kluk 1: Hele Jonathan, moc dlouho mu ta vzpoura nevydržela.
Splete si Kluka s Jonathanem, ten je totiž stále zády.
Včera se smál jako blázen a dneska... Už se s nima domlouvá.

Dívka 2: Hele, Kate, Jonathan už taky bude platit, hrdina!

Všichni si myslí, že je to Jonathana.

Dívka 3: To bylo řečí, že nemá z čeho.

Kluk 2: Carolová už jsi v tom zase sama.

Kluk 3: Půjdem se poslechnout tvou koledu.

Dívka 1: Ty buď radši zticha. Sám bys, to co Kate, nedokázal. Zbaběle.
Nezapomeň zaplatit, aby se ti náhodou něco nestalo. Pojd', jdeme, Kate.
Kašli na ně!

Kluk vchází do školy.

Robbins: Tak vážení, vstupte, vstupte, neváhejte, pojišťovna RSB vás ochrání!

Smith: Děkujeme za projevenou důvěru, děkujeme uctivě.

Sbor jde ke škole, mají nachystané peníze. Kate se snaží vejít.

Smith: Přednost mají naši ctihodní klienti, ty si počkej.

RSB vcházejí před Kate jako poslední. Kate se dívá do dveří, zda může vejít. Zahlédne v okně školy Kluka, který na ni mává sundanou čepicí, ale než tam Kate dojde uteče do dalšího okna.

Kate: Jonathane, kam jdeš?

Z místa prvního okna volá na Kluka do druhého okna. Kluk zdálky mává čepicí, usmívá se.

Kate: Stůj! Musím s tebou mluvit!

Utíká za ním, Kluk vybíhá ze školy, poskakuje.

Kate: Tak se zastav! Co pořád tak poskakuješ?

Vybíhá též ze školy, Kluk běží, skáče.

Kate: Jonathane, slyšíš mě? Co jste si to s RSB říkali?

Vybíhají do koridoru, Kluk opět vbíhá na jeviště, schovává se oblečením čepice, Kate ho nevidí. On na ni vybařne sundáním čepice, a opět se schová a odchází.

Kate: Jsi hloupý, hloupý a trapný Jonathane.

Kluk vbíhá opět do školy.

Kate: A nemluvím s tebou. Počkej oni ti tři ukážou. Pak za mnou nechod.

Píseň:
Jen se směj, Jonathane, Jonathane
Jen se škleb, hloupě hloupý Jonathane
skákej, breč - si sám ty Jonathane
a mě nech ty zlý a vošklivý Jonathane.

Nešťastná Kate vztekle odchází do školy.

Před školou

Hudba - RSB z ní odchází .

Binghamová: Deset liber za uhlíře a dalších deset za koledníci, když slíbíte, že nás necháte na pokoji. Přijďte za kůlnu na hřišti zítra v jedenáct v noci.
Jonathan Coleman.

Robbins: Jak si to vysvětlujete?

Binghamová: To znamená, že náš uhlíř někde sehnal prachy, a docela dost.
Chce zaplatit pojistný za sebe a toho koledníčka. Víte, co to znamená?

Robbins: Že je zamilovaný.

Smith: To znamená, že když má přístup k tolika prachům, tak jich musí být ještě víc. Bude se stále dokola a dokola vykupovat, jestli to nezapackáme.

Robbins: Nemyslíte, že je to léčka?

Binghamová: Jako že by si na nás někoho pozval? Ne, to ne, na něco takového je moc nevinný hošíček.

Kate přichází, proti ní vyrazí.

Binghamová: Pocem, koledníce, tvoje firma si chce s tebou pohovořit!

Kate: Chcete, abych vám zaspívala?

Binghamová podstrčí Kate dopis pod nos.

Binghamová: Co má tohle znamenat?

Kate: Nevím, vážně nevím.

Binghamová: Slečna neví!
Směje se.

Smith: Tak, dobře poslouchej! Bude lepší, když to pojistné dostaneme zítra v noci tady na dlaň.

Kate: Ale já o žádných...

Smith: A pověz svému kamarádčkoví, jestli se nás pokusí vypíct nějakou fintou, tak vám udělíme takovou lekci, že na ni tato školička nezapomene stejně dlouho jako na ty báchorky o Uhlířovo pradědečkovi.

Kate: Ale...

Smith: Jasný? A teď koukej vypadnout!

Robbins: Koukej vypadnout!
Vyžene ji domů, sami jdou též.

Hudba.

V parku

Jonathan: Kate já jsem to vážně nepsal. Já jsem byl včera nemocný. Nebylo mi dobře.

Kate: Nemocný - seš. Na hlavu. Řehniš se jak hloupej, pak přede mnou utíkáš... A kdo to tedy psal? A vlastně byl jsi tam podepsanej.

Jonathan: A proč bych je zval na jedenáctou v noci? A jak bych to asi zaplatil? Já to vážně nepsal!

Kate: Tak to byl asi tvůj pradědeček! *Naštvaně.*

Jonathan: Jonathan Coleman! No, jo ten kluk a dopis... to je můj pradědeček!

Kate: Pradědeček? Tak si tam klidně v noci jdi! On ti určitě pomůže. Pradědeček.

ironicky, odchází

Jonathan: Pradědečku, kde jsi, pradědečku? ...pradědečku?!
Volám vás duchové, volám vás k pomoci,
pomozte Jonathanovi, pomozte - v noci!
Volám vás duchové, volám vás k pomoci,

nasadí si čepici

pomozte mi, pomozte v noci!
Myslím, že si na duchy budu hrát v noci sám...

Odchází s čepicí na hlavě. Kluk-Duch se objeví vzadu nad paravanem.

Hudba .

V noci

Jonathan a Kate jdou každý sám v noci koridorem, vrazí do sebe, svítí baterkami. Jonathan táhne velkou tašku.

Jontahan: Jé, Kate, co tu děláš?

Kate: Jdu se podívat, na toho tvýho pradědečka.

Jonathan: Kate, on asi žádný nebude. Já nevím.

Kate: A co ten kluk, jak si o něm povídal?

Jonathan: To já taky nevím.

Kate: To je hezký. Tak aby jsme šli radši domů.

Jonathan: No, Kate, já jsem myslel, že bych je vystrašil, víš jako ten duch.
Ukazuje tašku.

Kate: S tímhle?! Na to nám určitě tak naletí!

Jonathan: Nám? Kate! Ty půjdeš se mnou? Ty jsi vážně můj kamarád!

Kate: Honem, už jdou.

Píseň RSB, při níž se zpěvem prozkoumávají prostor.

RSB: Co je
Kdo je /Kde je/

Kate a Jonathan přelézají.

Pocem
Hele /Vole/

Duch hodí papír.

Robbins: Támhle se něco hejbe, možná je to on.

Binghamová: To je jenom kus papíru, tak tady laskavě nehluč!
Posvítí si sirkou.

Nechtěli byste se vy dva přestat chovat jako dva malí kluci?

Robbins: Jenom dáváme bacha, abys věděla, já nic nevidím.

Binghamová: To je pochopitelný, ty chytráku, vždyť je taky noc, jestli o tom nevíš.
Jonathan a Kate přelezou na druhou stranu a hodí další papíry.

Binghamová: Hele, co to bylo?

Smith. Co, co bylo?

Binghamová: Tam.

Smith: Ty mi vyprávěj, kdo se chová jako malý děcko!
Posvítí si. To jsou jenom nějaké noviny.

Robbins si všimne rozsvícené baterky Jonathana a Kate, dá znamení Smithovi a Binghamové k obklíčení. Chytnou Jonathana.

Robbins: A máme tě.

RSB: Prachy, prachy, výkupné.
Duch hodí papír na vlasci a táhne ho.

Smith: Co je zase tohle?
Přestanou si všímat Jonathana, ten uteče za paravan.

Binghamová: Někdo si tu z nás dělá legraci.

Binghamová: To už by snad stačilo.

Zpoza paravanu vylézá panák, ozývají se zvuky - Binghamová a Robbins se leknou. Kluk-Duch vychází před paravan a dle pohybu panáka diriguje... vlevo, vpravo, točení panáka do kola - RSB dle dirigování létají prostorem. Celá situace je za zvuků nástrojů i houkání vygradována do vylétnutí RSB ze scény. Po celé akci vychází Jonathan, vzájemně se uklánějí s pradědečkem.

Jonathan: Kate, neboj se, už jsou pryč. Pojď se podívat, je tady ten můj pradědeček.

Jonathan si sundá čepici. Kluk-Duch-Pradědeček se schová, zajde za paravan.

Kate: Já se už dávno nebojím.
Vybíhá, nikoho nevidí.

Pradědeček?! Jonathane, Jonathane, raději už pojď!

Odchází. Jonathan jde za ní, nasazuje si čepici - pradědeček se objeví nad paravanem. Jonathan mu mává tím, že sundá čepici.

Jonathan: Ahoj...

Pradědeček se po sejmutí čepice schová.

Jonathan: Pradědečku!
Dochází mu, jak to s čepicí funguje - ještě jednou si ji zkusí obléci a svléci - pradědeček se dle toho schovává či vylézá.

Jonathan: Ahoj pradědečku!
Zavolá naposledy a odchází se sundáváním čepice. Pradědeček mu zamává a schová se.

Ředitel - na praktíkáblu se objevují v kuželu světla boty, ruce:

Ředitel: Minulou noc se na hřišti této školy přihodily jisté události, které jsou vám možná známy. Abych rozptýlil všelijaké pošetilé historky a pověsti, které jste již patrně zaslechli, povím vám ve stručnosti, co se zde událo. Tři výtečníci, Charlotte Binghamová, Geoffrey Robbins a Malcolm Smith, se v nočních hodinách potkávali - sami bez dozoru - na školním pozemku, a to zrovna ve chvíli, kdy do budovy na sportovní náčiní uhodil blesk. Všechny tento nebezpečný přírodní živel vyděsil tak, že zřejmě velmi dlouho potrvá, než se z tohoto hrůzného zážitku vyléčí, a dokonce, jak nám sdělili jejich rodiče, chtějí poté nastoupit na jinou školu. Myslím, že je to zcela zbytečné, neboť naše škola má přece výbornou pověst. No, alespoň to bude ponaučení pro všechny. Nezdružujte se zbytečně sami někde v noci! Věnujte se učení, milí žáci! Učte se, učte, učte se!

Hlas ztišuje, hudba jde výš, je už vidět jen káravé ruce a boty...

PĚT MIDIRECENZÍ

DIVADLO KOMEDIE Praha: Alenka v kraji divů (autor L. Carroll)

Ačkoliv Carrollova knížka pro děti nepatří mezi mé oblíbené tituly, byla jsem zvědavá na její scénický přepis. Usedla jsem plna rozporných pocitů do pohodlného divadelního křesla připravena na ztvárnění snového, nonsensového a fantazijního příběhu a přemýšlela, zda třeba právě dnes nenajdu v divadelní Alence něco nového, co by mou předpojatost změnilo.

Zpočátku je představení poměrně zábavné, pěkně „šlape“: na jevišti zajímavá jednoduchá výprava, sympatičtí mladí herci s příjemným projevem, zajímavé je i využití projekce např. v kombinaci se stínohrou. Nápady se však vyčerpají hned v první části představení, takže po půl hodině se už začínají opakovat stejné prvky a principy (kouzla, projekce...) a divák není již čím překvapit. Snové prostředí se vytvořit zdařilo, ale vinou stereotypnosti nefunguje po dobu celého představení. Snad by neškodilo podpořit atmosféru prací se světlem a pestřejší hudební složkou (monotónně se opakuje stejný motiv). Herci hrají s plným nasazením, snaží se v průběhu představení i o určitou interakci s dětským divákem, ale má-li tato hrát roli navázání kontaktu s divákem a ne být jen úlitbou konvenci, měla by být zařazena již v úvodní části, protože jinak působí cizorodě a děti se postav bojí.

Je pravda, že schopnost soustředění dnešního dětského diváka je pramalá, pokud mu nenabízíme rychlé změny, spoustu překvapení, kouzel, senzací... Hercům se v představení zpočátku daří děti (i dospělé) udržet v pozornosti, ale po zmíněných třiceti minutách se děti začínají ošívát, bavit a sledování snového příběhu s absencí dějové linky se pro ně vyčerpalo - a podobně je na tom i divák dospělý. Pozornost se probouzí až v samém závěru - s probouzející se Alenkou.

Můj názor na Alenku v kraji divů se po zhlédnutí představení sice příliš nezměnil, zpracování mě výrazně nepobavilo, ale ani neurazilo. Atmosféra knihy ani představení není prostě z těch, které mě okouzlují. Inscenaci je však třeba přiznat, že se vcelku úspěšně snaží přiblížit dětem neobvyklý svět Carrollovy Alenky. (VČ)

HANA VOŘÍŠKOVÁ A HELENA VEDRALOVÁ Choceň: Kde láska, kdes byla (autor

a režie soubor)

Na malém jevišti se odvíjí výtvarně zajímavá a hudebně ještě zajímavější mozaika složená ze střípků příběhů o lásce. Ve vzácném souladu se obě dominantní složky představení doplňují a prolínají. Přijdou si tedy na své nejen oči, ale i uši diváků. Nejvíc jsou ale potěšena srdce. Projev houslistky Heleny Vedralové v mnohém připomíná práci Ivy Bitové a přece je osobitý. Výběr známých lidových písní o lásce je základem, s nímž citlivě nakládá druhá hlavní protagonistka tohoto miniaturního dílka, Hana Voříšková.

Civilní projev, uměřenost, přesnost v načasování jednotlivých akcí, vtip a nápaditost při práci s předmětem na jevišti, zajímavé podání známých písniček o lásce, to jsou jistě nesporné klady inscenace. Co je ale třeba podtrhnout, je emocionální vyznění celku pětadvacetiminutového dílka. Všichni, kdo opouštěli hlediště, si odnášeli pocit, že na světě je přecejen hezky, když je tu s námi láska.

Asi nebude snadné najít místo, kde Hanka s Helenou své malé představení právě hrají, ale pokud budete mít možnost, nenechte si ho ujít. Má vedle všech vyjmenovaných předností jednu, pro mě kardinální, nevťiravost. V kontrastu ke všemu, co nás obklopuje,

přichází tady z jeviště nabídka: Pojď si hrát - chceš? A my se necháme pozvat a chceme vnímat, třebaže na nás nikdo nejde s bubnem a nezahrnuje nás výrazy jako musíš, nepostradatelné, nezbytné... (JF)

MINOR Praha: Lovci mamutů (autor E. Štorch, režie M. Bečka a Buchty a loutky)

Dramaturgicky jde o odvážný počín. Všichni známe Štorchovu předlohu. Převést tuto, místy chmurnou a velmi epickou předlohu, na jeviště loutkového divadla není lehké. Naštěstí Buchty a loutky se chopily příležitosti po svém a líčí nám příběh tlupy z pohledu dětí. Hrdinové se vlastně chovají jako dnešní děti. Mají rádi členy své tlupy a jsou připraveni pro její dobro konat velké skutky zcela samozřejmě a bez ohledu na nebezpečí.

Sledovala jsem hlavně chlapeckou část své třídy. Neunikla jim žádná maličkost na jevišti a když bylo čemu se smát, smáli se. Bylo zajímavé uvědomit si, jak inscenátoři naložili s tématem smrti jednoho z hrdinů. Tlupou byla vnímána jako přirozená součást života a stejně ji přijalo obecnstvo.

Oceňuji mladistvý elán všech hrajících členů souboru, jejich práci s předmětem na jevišti, stejně jako vedení loutek bezvýhradně jsem přijala i výtvarný a zvukový plán inscenace.

Potíže jsem měla s hledáním tématu celé inscenace v tom mi nepomohl ani závěr. Dodatečně jsem si ho stanovila jako oslavu hrdinů z doby ledové, ale k tomu, aby měla inscenace „tah“, to nestačí. Je rozdrobená do epizod a závěr trochu připomíná, klasik promine, konec Cimrmanovy hry *Dobytí severního pólu* Čechem Karlem Němcem, kdy návrat dobyvatelů točny nelze z časových i jiných důvodů na jevišti sledovat a tak nám je dovyprávěn. Zatímco u Cimrmanů logiku má, u Lovců mamutů nám z ničeho nic inscenátoři vypráví o vynálezu ohně, třebaže k tomu v inscenaci nic nesměřovalo a vyznívá toto řešení jako z nouze ctnost, svědčící o bezradnosti. (JF)

TRILEK CHAMELEON, Gymnázium M. Lercha Brno: Jana Anny Hynka den (verše

J. A. Pitinský, režie S. Zajíček)

Verše J. A. Pitinského nejsou zcela snadné: pohybují se v groteskní nadsázce mezi dadaistickým pohráváním si se zvukem, syrovým popisem reality, absurdní šifrou a znovu dětskou říkankou. Uvádět verše jevištně rovněž není snadné: jejich obsah je jednou provždy „hotový“, uzavřený, jsou pevně vázány a nemají-li se rozpadnout, nelze je libovolně rozvolnit podle potřeb inscenátorů.

Čtyři dívky doprovázené saxofonistkou těžkostí poezie na jevišti překonávají úspěšně. V nápadité a velmi přesně realizované choreografii výrazně stylizovaného tanečně pohybového střihu a s obdivuhodně tvárným výrazem se jim daří předat samo básnické slovo i svůj vlastní „přidaný“ význam. Někdy vyjdou bezmála z ilustrace, ale záhy se propracovávají k metaforickým obrazům, v nichž „materiálem“ svých těl zobrazují jevy zcela odlehlé (např. v básni o jídle) a v nejlepších místech se dostává pohybová akce do výmluvných kontrapunktů ke slovům (např. v básni *Mám tolik času*). Pozoruhodná je i práce s jedinými rekvizitami - bílými šálami, používanými v proměnlivých významech. Inscenace strhává především přesně tvarovanou energií, dynamikou obrazů, smyslem pro temporytmus, tvar a charakterizaci v pohybu i hlasu.

Výminku lze mít k významovému vývoji celého pásma: odkud, přes co a kam spěje. Na jevišti je použit refrén hodin z lidských těl, v titulcích textu se dočítám, že členění jde vlastně od rána před odpoledne k večeru - ale v inscenaci je tato chronologie málo zřetelná a její význam prakticky nezbadatelný.

A zajímavou otázkou na okraj je i to, že čtyři dívky pohybem a přednesem a pátá hudební doprovodem interpretují vlastně poezii výsostně mužskou - nejen „situačně“ („z těl žen sklouzávám záhy...“), ale především charakterem, postojem, dikcí. (LR)

ZA HUMNY, Gymnázium P. Křížkovského Brno: Salička (anonymní text z 18. století, režie E. Brhelová)

Basa a klarinet dvou živých muzikantů udávají celé inscenaci nejen rytmus, ale především „tón“ - tedy styl. A stylizovanost je tu ústřední pojem. Dvě dívky a dva mládenci v náznakovém kostýmu ala lidové barokní divadlo hrají výrazně stylizovaným herectvím postavy této svérázné „morality“, jejíž jednoduchost a přímočařar naivita by asi jinak byla dnes těžko přijatelná: Sotva za sebou sedlák zavře dveře, paní pošle služku Saličku pro frejříře, s nímž bude „seděti, karty hráti a se objímatí“; leč, nastojte, sedlák se vrátí, neuvěří, že pod lavicí se chrustí německé myši a vytáhne ukrytého jonáka. Salička končí pro naši dobu poněkud rozporně, neuspokojivě: když je frejříř odhalen, vytáhne šavli a srubne sedlákovi hlavu.

Soubor řeší konec vlastním „dovětkem“: paní omdlí, Salička složí frejříře úderem pánve - a s triumfálním pukřetem vítěze odchází - čímž je zodpovězena i otázka poněkud vychýleného názvu hry; Salička se tak vskutku stává její hlavní hrdinkou. Chybí udělat jediný důležitý krok: připravit jí pro tento triumf a zadostiučinění půdu na začátku a v průběhu inscenace - tedy nastolit a správným akcentováním budovat a posilovat motivickou linii jejího postavení všemi a vždy odstrkované, ubližované, podceňované služtičky pro všechno. Pak odpadne i otázka, která se vtírá v průběhu představení: o čem a proč se hraje.

Drobnou otázkou je ještě dřevěná šavlička, kterou frejříř vytáhne zpod pláštíku. Ta mohla být na místě u postavy kostýmované coby šlechtic; má-li však „náš“ frejříř spíš podobu bohatého kupčíka či měšťana, je to překvapení poněkud nesourodé.

Jako celek je však inscenace příjemnou lehkou, leč vkusnou zábavou, jež potěší a neurazí. Má přesný rozměr, dostatečnou míru lehkosti a potřebný kus umění režijního, hereckého i hudebně interpretačního. (LR)

A DVĚ **MAXIRECENZE** NA KONEC

BEZ SLOVNÍKU Roztoky u Prahy: Apples - Journeys (autor: soubor, režie: Leah Gaffen, Sile Ni Bhroin)

Dvě krátké inscenace s řadou společných znaků. K těm patří nejen tři totožné herečky, ale především způsob práce a s ním spjatá poetika. A také problémy. A klady: nevědňně tvárná řeč a především pohyb, zajímavá a přesně provedená choreografie tanečních prvků, schopnost rozmanitého a přesně vedeného temporytmu, pozoruhodná práce s metaforikou předmětu.

Způsob práce je pro tvorbu inscenace poněkud atypický: východiskem bylo vnější zadání formálního rázu - v prvním případě tři jablka, v druhém obecně mýty. Nepochybně přínosná metoda práce, otevírající v člověku zřídla, ke kterým jinak těžko hledá přístup, se tu stala předmětem předvádění. Chybí poslední „krůček“ k výstavbě tématické, jež by učinila z předváděného zážitku se vším všudy. Chybí něco málo k tomu, aby nás nenapadla otázka odkud kam a o čem se hraje. Forma dominuje nad obsahem.

Přesto tu jakési sdělení vzniká: je nesené především osobnostmi tří mladičkých hereček, jejich věrohodného, radostného „bytí“ na scéně a schopností autenticky a plně

se vztahovat k sobě, k okolí, ke hře. V tomto smyslu je to divadlo vskutku mladé - vzniklé z citění a myšlení členek souboru. Škoda, že zkušené americko irské lektorky a režisérky nepomohly vedle iniciace a učesání vnější formy alespoň dodatečně najít a vybudovat i pojitko vnitřní - tématické. Takto je tu téma až odleskem formy a skládá se jen ze střípků jednotlivých témat, objevivších se takofka jako vedlejší a do jisté míry nahodilý produkt formy.

Řeč není o příběhu - ten v tvaru blížícím se pásmu či mozaice nikdo neočekává. Ale už používané rekvizity chtě nechtě a třebas i proti vůli inscenátorů svým vlastním materiálem, barvou, funkcí... navozují dílčí témata. Jablko nese významy plodů, plodnosti, podzimu.... ale především erotiky, ba i sexuality. A když potvrdí posledně jmenované i rámcová píseň Koulelo se jablíčko, není o čem pochybovat. Také jednotlivé etudky nesou svá vlastní témata - a jejich řazení ještě posiluje oprávněné očekávání vývoje odněkud někam: v případě Apples se nabízí motivy nedorozumění, schopnosti dorozumět se, různosti vidění a přístupů... Jenže vedení natož završení tématické linie zbadatelné není.

Journeys evokují téma už svým názvem: cesty. A ty vedou vždycky odněkud někam. Na scéně visí na provaze několik desítek barevných kravat a na zemi je z nich vyznačena cesta, po níž se tři děvčata se zpěvem vydávají, dojdou k „mostku“ v podobě xylofonu, zarazí se, ale pak ho překonají pomocí vařeček-loutek, v něž se tři poutnice promění..., až dorazí k tomu, co je zde hlavním stavebním materiálem: k několika bájím či pohádkám mýtického charakteru.

Samozřejmě s motivem cest a s užitím mýtických příběhů vzrůstá očekávání jakéhosi elementárního příběhu, či alespoň základního směru odkud kam ona cesta bájemi vede a dovede. Snad by mohlo oním hledaným tématem být „umět se radovat“. Ale proč pak celá cesta skončí u podobenství o utrpení? - máme tedy význam celku čist jako cestu k utrpení? A proč - když předchází příběhy nebyly ani cestou k němu, ani protikladem k němu?

A v jakém vztahu k onomu „umět se radovat“ je hlavní scénografický prvek - kravaty, tvořící scénou, používané jako součást oblečení i jako kostýmy vařečkových loutek... I tyto kravaty nesou - byť i inscenátoři nezamýšlejí - své významy. Pro každého možná jiné: pro někoho společenské konvence, pro jiného mužství, pro dalšího třeba skříňový naftalín... Který z nich má spolusdělovat to, co inscenátoři sdělovat chtějí? S tématy pohádek nesouvisí žádný z nich. Nebo snad jde o náhodu a ony sáhly po prvním, co jim přišlo pod ruku?

Všechno, co na jevišti použijeme (či uděláme), je znak, jenž nese významy - a to širší a hlubší, než je pouhý fakt jejich existence - významy tématické: nelze si obléci montérky a doufat, že divák si jich nevšimne, bude je považovat za náhodu nebo si řekne, že se herce nechce ušpinit. Otázkou je tedy i použití angličtiny prolínané místy češtinou a ojediněle i jinými jazyky. U českého souboru - vyloučíme-li naučné funkce školského divadla - je to nápadné ozvláštňení - a jako takové se stává tematizovaným znakem a nese (chtě nechtě) určité významy. Jaké? To se musí domýšlet sám divák. Inscenace mu k tomu klíč nedává.

Ne. Není to dokonalá inscenace. Ale vyznačuje z ní dokonale tvarovaná energie, jež nabíjí i diváka. A je natolik silná, že rozhodně stojí za vidění. (LR)

dDDD ZUŠ Děčín: O líné a lakomém (arménská pohádka, dramtizace a režie J. Štrbová)

Sympatická mladá parta Děčínských dospěla do věku, kdy jí zalíbení v hudbě dovedlo až k chuti zašpásovat si s formou - jak praví „malého erotického loutkového muzikálu“. (Nelekejte se: té erotiky tam není nijak přehnaně a i ten muzikál je spíš hudební divadlo).

Vzala si k tomu pohádku s povědomými motivy: Matka, aby přiměla línou Huri věnovat se i něčemu jinému než spánku, se rozhodne ji provdat, chlubí se, jak je její dcera nesmírně pilná a kupec, jenž nám byl v písni představen co hrozný skrblík, projeví zájem o sňatek. Zdecimován svatební nocí navrhuje ráno, že by se měli pustit do práce, ale Huri raději znovu stáhne roletu... - až nakonec vyčerpaný kupec prchá na „služební cestu“ s příkazem, aby manželka do jeho návratu rozhojnila společné bohatství. Huri místo toho čistou náhodou objeví hroudu zlata a rozradostněný manžel okamžitě zve tchýni na oslavu. Ta, tísněna obavami z prozrazení pravdy, označí nahodile vlétnuvší múru za rodinné prokletí pro přílišnou pracovitost - a kupec ženě další práci zakáže.

Soubor dobře vládne maňásky (až dotáhne stylizaci jejich pohybu, mohlo by to být výborné), slovem, zpěvem i muzikou. Inscenace má energii, dynamiku, slušný temporytmus... a přece cosi chybí. Napětí, tah. Nevíme tak docela přesně kdo co chce a jestli to chce, a tak nás ani nijak zvlášť nevzrušuje, zda toho dosáhne. Necítíme žádné nebezpečí, ani vyhlídky. Nikdo se o nic nebojí, nikdo o nic neusiluje - a tak se vytrácí to pro divadlo základní: motivované jednání. Písně nepomáhají, nedramatizují, spíš rozměňují. Téma - či spíše jednotlivé motivy - se střídají: nejdřív šlo o lenost dcery a údajnou lakomost kupce, poté o její sexuální nenasycenost a jeho vyčerpanost, teď zas o chytré matčino vybědnutí z vlastní lži. Trochu to připomíná Kouzelnéj mlejn plzeňského Střípku - i s některými jeho necnostmi v čele s rozvřeností odpoutanou od všeho, především od budování a udržování smyslu děje a tedy i tématu.

Ale možná, že to vše má velmi jednoduchý zdroj a řešení ležící v zpřesnění jednotlivých postav a správné akcentaci jejich motivací. Kupec je označen v úvodní písni (i v titulu) za lakomého - ale v jeho jednání to nikde není vidět: vcelku přirozeně a přijatelně soudí, že ráno by se mělo vstát a třeba i trochu pracovat; k ženině lenosti nezaujímá žádný vztah, jen se brání sexuální devastaci. Dcera má o trávení času své představy; přejme jí je - ale kde se v ní najednou vzala ta energie, když předtím bezmála umírala na spavou nemoc? A matka? - měla-li úmysl svou lži o „pracovitě“ dceři Huri vyvdát, proč se začíná bát kupcova poznání až - a právě - v okamžiku, kdy dcera přinesla do domácnosti hroudu zlata, jíž svou „pracovitost“ doložila?

A za ujasnění by stál i žánr. Ten výchozí vypadá (i díky maňasům) na groteskní frašku. Ale svatební noc obou figurek je interpretky prožívána a prozpívána coby vážně míněná milostná lyrika (stínohra s dotyky lidských rukou za tklivé písně o setkávajících se ústech...). A pak zas přijde drsná rocková opera. Chvilí epika, chvilí lyrika, málo dramatická.

Vezmeme-li však v úvahu, že představení bylo premiérou a přidáme známou pracovitost Děčínských a jejich proslulou energii, je možno doufat, že tato nadějná inscenace ještě vyroste do inscenace výborné. (LR)

AUTOŘI PŘÍSPĚVKŮ:

VČ - Veronika ČÍŽKOVSKÁ, učitelka ZŠ, Praha

JF - Jitka FOJTÍKOVÁ, učitelka ZŠ, Praha

LR - Luděk RICHTER, režisér, divadelní teoretik, absolvent FF UK a DAMU, Praha